

- c.) Doznejte, že srdečně pravdu milujete; proto že ona je dítkem Božím, chcete ji zhlédávati, vyhledáv ji, také druhým krajanům svým zdíleti.
- d.) Připovězte nám čestným slovem, že se vždy přičíníte, byste do zástavy našeho družstva něco milého z užitečných vědomostí donesl!
- e.) Svatě nám připovězte, že všady naším krásným slovanským jazykem bez cizých trusků a nešvar, čistě a plynutě pomluvíte, a druhé občany na kazimlavy zdvořile upozorníte.
- f.) Připovězte nám, že rozumný a odůvodněný odpor (oposící) snesete, a že strannictvím a vášnivostí zmítati se nedáte, aby pravda i právo dostaly se na vrch.

Každý úd se čestně zavazuje, že otázky níže dané doma si přečítati, o nich přemýšletí bude, aby některé z nich dobrodějnému družstvu v zábavě zodpovídati mohl.

Přípravné otázky k zábavě.

1. Naleznujete cosi památného v knize, kterou jste nedávno čítal, co by za zdělení stálo? — Zvláště ve přírodovědě, ve filosofii, v mravovědě, v sílo- a životozpytu, ve strojarstvu, v lučbě, v cesto- a zeměpisu, v národním dějepisu a v jiných odvětvích umy a vědy?

Jako druhy Pythagorci*), tak by se měl

*) Pythagoras, slovnítný řecký filosof, učil: Starší cti,

každý přemysl mezi Slovany sám sebe tázati:
co já dnes opravdově užitečného čítal a zpozoroval? — Člověk jsa k společnosti zroděn, zdíleje se rád druhému, chce hovořiti a vyhovověřiti se. Sejdou-li se lidé, majíce vědomostě, rozličné povahy, libůstky, náhledy a zkušenostě do zábavné společnosti, jaké tu zábavy a probouzení mysle? Každý ze svého sběru sebou něco donese, u druhého se snad takto divně v duchu zabléskne. Ze společenství pochází lidskost, (člověctví, humanita) a spolčování lidských duší, vzájemné zdílení myšlenek a přetřásání jich, nesmírně rozmnožuje vědomostě, zkušenostě naše, povznáší a šlechtí naši duševnost. Přemnozí slovútníci jen ve společnosti svého vzdělání nabyli, nebyvše ani na studiách. Každý nemůže všechno čísti, vše pozorovati, sám zkoušeti; ovoce ale toho, co druhý zpozoroval, zkusil, bývá užitečnější, než-li vše, co přečteno bylo. Zarývání do svého soběctví, stranění v osamělosti nikde k ničemu nevedlo a nepovede. Samotář bídný život živoří. Úd ale dobrodějně a zábavně společnosti zahrnuje v sobě živobyť duševné všech údů přítomných.

nepřisahej k Bohům, zvíře krotké nemař, aniž mu ubližuj, pamět svou cvič, ve hněvu ničeho nemluv a ničeho nečiň, nevalči hanebně, každý den se ptaj: co jsem dnes dobrého učinil? co jsem zanedbal, máje to vykonati?

2. Slyšel ste nedávno znamenitou anekdotu, rozprávku, povídku, jejížto povídání společnost přijemně baviti, vyrážeti může?

Otázka tato zdá se býti nepatrná, přec ale výborně zodpovídána, může úrodným semenkem býti. Neboť z dějin zniká naša zkušenost, která bystří rozum náš. Z povídání se okáže, jest-li někdo dobře poslouchal. Mnohých výtečnicků způsob povídání, z takových rozumně vyslechnutých anekdot povstal, dostav od nich líbezný výraz a obrat.

Mezi Francouzy, Angličany, Vlasy nejvýbornější spisatelové byli v životě národním mluvící aneb jednající osoby; duch řeči a činů vyzírá ze spisů jejich.

3. Chybil někde občan některý v jednání svém, a co bylo příčinou jeho chyby? Provedl on věc dále? a co se jí příčí?

Otázka tato vedoucí k spravedlnosti, zahrnuje lže, sprosté klepy bídných lidiček, kteří svému bližnímu, krajanu špiněním ubližují, sobě a národu tím neprospívajíce. Co utrhačné hubaření kdy dobrého vytvořilo? Žár hloupé závisti, zlé revnivosti vzdaluj se nás, abychom jako ničemové, otroci aneb ukrutníci křivě nesoudili, nejednali. Jen šlechtná revnivost k dobru, kráse a pravdě obrátěná, podněcuj nás v národní a občanské činnosti, jako kdysi Duch svatý rozněcoval a posvěcoval sv. apo-

štoly za vyslance neskonalej trojice *pravdy, krásy, dobra* mezi lidem.

4. Slyšel-ste, že některému občanu se něco znamenitě podařilo? a jakými prostředky? Slyšel-ste na př. jak ten neb onen boháč, zámožný průmyslník *zde* nebo *kdesi jinde*, svého majetku nabyl? Můžete nám pravdivý běh života jeho pověditi?

Otázky tyto nikde nejsou zbytečné, kde průmysl, pokrok, spolčování dušeny aneb úplně zničeny nejsou. Pošetilá závist mezi lidmi obyčejná, jen sobě škodivá. Kdež ale nejvíce nalezá se pohody k závisti jako v deržavách ukrutníků, kde na pochlebenství, přízně, milosti, libovlnosti a podvodu, tak mnoho záleží? —

V ústavných říších, kde rozum a cit své právo má, kde umy, vědy, průmysl, práce z volnosti se těšejí, tam oči dělných a podnikavých ještě rozumněji na sebe pozornost obraceti budou. Tam přivykají štěstí a nehodu, bohatstvo a chudobu, zásluhy a ničemnost přirozeně pozorovati; tam poznají, jak onen se vyšínil, tento klesnul, z obou sobě poučení berouce.

Řevnivost máme *dobrou* a *zlou*; ona je chvalitebná, tato záhubná. Čím více se soustava lidských věcí lepší, tím více zlá řevnivost potlačována, opovržena bývá. A to se děje, kdy dobrá řevnivost na šlechetnosti založená, skutečně svobodou v řeči a písmě podporována bývá. Jen ve svobodě znikne stav

✓ takový, v něm dějstvo a snahy lidské přirozeně pozorovány budou. Pak *dobro* a *zlo* v jakosti své vystoupí na světlo; neboť každý bude svobodně o tom mluvit a soudit, něčemu se z toho uče.

5. Znáte některého spoluobčana, který by chvalitebný skutek byl udělal? aneb opak tomu zle působil, že by nás to vystříhati a opatrnými učiniti mělo? Nemůžete nám poučku tuto pěkným pořekadlem (příslovím) vyjádřiti?

6. Jaké následky zpozoroval-ste po nestřídmosti v jídle a pití, v kouření a šňupání tabáku, po neprozřetelnosti, prudkosti aneb po jiné nárůživosti (v karbanu o peníze), která se rozumu spustila? Jaké pořekadlo nás na to upozorňuje?

7. Jaké následky poznal-ste za střídmostí, opatrností, mírností, aneb za jakoukoli jinou ctností, která silně na náš blahobyť působí, a zdraví nám zachovává?

Tak se optávej každý otec svých dítek, a hospodář své čeládky. Jak bychom již byli pokročili, mohouce o veškerých naukách i ctnostech lidských, jichto následkách tak svobodně a upřímně mluvit, jak my sami u sebe myslíme. Co lichá skromnost, aneb pokorné pokrytectví zamlčívá, to utrhačná huba přepíná. Tak bývá zdravý smysl národa, veřejného mínění mýlen a mravné oko oslnuto. Všechno se nám zdá přirozené, jenom ne přirozenost lidská, jejížto moudrost nebo hloupost se svý-

mi následky co nevidomé věci, a nevýslovné pohádky zůstatí mají. A co nám v přírodě stojí blíže, když ne člověk, jeho *zevnějšek* a *vniternost*?

8. Vy, aneb někdo z vašich příbuzníků, přátel, známých, před nedávnem byli-ste churavi a raněni? jakých prostředků jste užil k ozdravení a jaký byl účinek? a jaké pravidlo pro naše zdraví z toho vyplývá?

Lékarství a hojičství znamenitě pokročilo, avšak nelze pochybovati, že pro blaho lidské společnosti stále se zdokonalovati bude, jako každá uma i věda, která ze zkušenosti svůj základ a rozvoj bere. Odtud různá mínění jednotlivých lékařů a hojičů o jedné a téže chorobě. Proto šlechetníci mezi mužemi a ženami, proto osvícené vlády, zkušenostmi potvrzené prostředky z temna a ze soběctví zistného na světlo vyvádějí. Proto také spolky a jednotlivci k užitečným věcem obraceni, snažejí se i z drubých dílů světa, takových prostředků a léků se dozvědětí, aby je v národě svém rozšířili. To zvláště činil šlechetný, po Evropě proslulý lidomil † hrabě Berchtold v Moravě na Buchlově. Mezi velkým slovanickým národem užíváno hojně léků a prostředků, které se výborně lidu hodějí. Priesnický způsob léčení, má svůj počátek ze slovanských Karpat, kde báčové svoje podřízence ochuravělé v mokrych pláchtách, košilách do hnutí

zabálejí, aby se vypotili. Velmi na čase, aby lékaři mezi Slovany „*družstvo lékařů a přírodníků*“ zařídívše, každým rokem jinde po Slovanstvu své schůze slavili a co zkušenost mezi Slovany poskytuje, sbírali. To již dávno zavedeno býti mělo. Kdy již to mají Němci, Maďaři! My jsme bídní lidé!

9. Došel od času naší poslední zábavy jakýsi *zasloužilý národovec* nebo *dělný výtečník* do naší osady? — a co slyšel-ste o jeho činech, o jeho ráznosti? aneb co sám na něm upozoroval-ste? Myslíte, že dobrodějná společnost je s to, něčím se mu zavděčiti, aneb jej v dělnosti podporovati?

10. Znáte v místě nebo v okolí našem dobrého, přičinlivého národovce, nedávno se osadivšího, národního spisovatele, jej by naše společnost dobrodějná všelikým způsobem podporovati mohla? a jak?

11. Ublížil vám některý *hubař*, *potouchlík*? utrhal vám na cti některý náš odpůrce? a co má družstvo pro vás činiti, by vám zadost učiněno bylo?

Koho mrzí chválu svých krajanů poslouchati, toho jen těší pomluva, *utrháctví*. Takoví *človíčkové*, sami mravně síly ku ctnosti a činům nemajíce, šťastnými se cítějí, mohouce druhých špinit, snižovati. To jsou ničemové, škůdníci dobra i národa svého.

12. Je někde muž, jehož přátelství hledáte, a které by vám společnost dobrodějná aneb některý úd její získati mohl?

U političně chytrých Maďarů řádně panuje: *Kdo chce z našinců kam, pomozme mu tam!* u nás ale političně zpozdilých řádí: *kdo chce z našich kam, jen mu všechno lam!*

13. Slyšel-ste nedávno kdesi některého úda našeho utrhačně pomlouvati? a jak jste jej nepřítomného bránil a zastával?

Nic zlomyslnějšího není, jako nepřítomného nebo za zádami pomlouvati, očernovati, podezřívati, aby ubohý zastávati a brániti se nemoha, jistotně zahuben byl. To je podlost nad všemi podlostmi, a potouchlé ďábelství. Takový padouch je největší škůdník společnosti lidskej, rodin, obcí a všeho dobra. Zpomeňme si na poučivou historku, jak ďábel osočoval hodného Joba u Hospodina, a jak se mu vedlo! Takové historky zvláště mezi Slovany květou, proto nikam nemohou, zradu nad sebou páchajíce.

14. Jak může vám společnost aneb některý její úd nápomocen býti, abyste svůj ctihodný a šlechtný úmysl, podnik, nález provésti mohl?

V tom u nás velmi chybováno, že o dělné národovce, průmyslníky, umělce, spisovatele své nedbajíce, ledas jakého hubaře cizáka podporujeme, cizině se koříme, která z nás bohatne a nás podmaňuje. My sebe opouštíme, a kdo sám sebe opouští, ten zahyne; proto že mu cizina pomahati nebude. My jsme sobě nejbližší, proč se sobě pomahejme sami a dobře se nám povede.

15. Je to rozumné, náboženstvo bez rozmyslu tupí, stav proti stavu štváti, očerňovati, národ v síle jeho vášnivými stranami rozdrobovati, aby v ničem a k ničemu silen nebyl? Co kdy silky, nedělavše svornou sílu, řádného dokázaly? Nevíte doklady k tomu?

16. Nalezáte v některé živnostenské nebo rodinské věci, hledě ku spravedlnosti a zákonům, jakousi obtížnost, nesnáz, kterou byste rád objasněnu měl? a jak by ji lze bylo odstraniti?

Mstiví zlostníci a závistníci nadělají dobrákům nesnází, trampot, hořkostí v životě dost a dost. Proto je to rozumné a za našeho věku velmi vhodné, kdy se dobráci spolčujou, přátelsky se doradějí, aby zlota zniku neměla.

17. Pozorujte v nynějších mravech a jednáních Čechův, Moravanův, Slezákův a Slovákův, (jedním hlavním slovanským nářečím mluvících a jeden společný spisový jazyk měli mohoucích) *vady, chyby, hříchy*, které by vši silou odstraněny a potlačeny býti měly? aby tento 8 milionový zasloužilý čtyřlístek Čechoslovanů v domácí říši mocné a důstojné postavení zajal?

Uher Bofinius, očitý svědek a dějepisec, *Čechy, Moravany, Slezáky*, (Bohemos) v 15tém věku popisuje v latinské uherské historii takto: „Čechové nade všechny národy na světě vynikají velikostí, silou a krásou: nosejí přepěkné vlasy, o něž však i o tělo vůbec přílišně pečují. Jsou velmi příjemní v obcování. V oděvu a stroji nad míru čistotní a měk-

cí; zrození k milosti a vojně, velmi přívětiví a hovorní, příliš uměli zalíbiti se a získati přátelstvo.“

Tomuto výraznému, cizým štětcem malovanému obrazu jsou nynější germanisacej nalíčení Čechové, Moravané, Slezáci tuším velmi nepodobní. Ovšem je to obrázek z věku samozprávy a svézákonnosti, kdy mívali na Evropě svou osoblivou samostatnou říši, majíce vědomí svéj individuality a národovej jsoucnosti. Jakými chybami a hříchy ji ztratili, povídají kroniky české. A kroniky, dějiny našeho národa čítati, je každého řádného občana neodkladnou povinností. Či chceme pořáde ty samé chyby a hříchy z nevědomosti opakovati, které nás z moci, slávy a blahobytu strhly? —

Zde schvaluju, co do věci i do slohu: *Dějepis národa Českého pro čtenáře každého věku*. Vypravuje J. Malý. Koupiti ho lze v Hradci Králové u Lad. Pospíšila, a v Praze u Jarosl. Pospíšila.

18. Skrovnice své potřeby, šetrně užívajíce svého času v rozumnej pracovitosti, nezakládáme pevněji svou samostatnost, svůj blahobyť, co myslíte? a které potřeby mohli bychom hned mírniti?

Co jen u nás v lotrii prohrajeme, co v tabáku bohužel zbytečně prošňupáme, prokouříme! — V Čechách lutria ročně 1 milion a tabák 4 miliony zl. vynáší. Brzo bychom nádherné národní divadlo, slovanskou universitu,

akademii, na sta rolnických a řemeslnických škol u nás měli, kdybychom rozumně spořili, a uspořené národním ústavům obětovali. Snadno můžeme všichni Čechové ročně jeden milion uspořit, získajíce na zdraví, spokojenosti, čistotě a ráznosti. Zpomeňme si na nesmírné pijáctví kořalky a jiných nápojů, co tu peněz zbytečně padne! Zpomeňme si na luxus našeho ženstva, které o národ svůj mnoho nedbá, co tu peněz za tintěry a tetry do ciziny odejde! Kdydy náš lid daremností nechav, sobě a svému národu slovanskému přál, ke skutečnému blahobytu národnímu rozumně směřoval, jakýby z něho byl mocný, osvícený a blažený národ! Neokazujme k omluvě naši proklaté duševnej dřimoty a lenosti, pohruzujiče se v dusivém čmudu tabákovém na průmyslný a volný Anglický národ, bankéra králů. On jen svou národností, svým duchem a příčiněním, svou spořivostí, obětavostí tam dospěl, kde nyní jest. Hrdým jsa na svou národnost a pečlivým o svou volnost, smělou mysl obrací ku praktickým věcem, a především miluje práci, průmysl a užitečné vědomostě. Vezměme si ho za příklad. Odnikud nečekajme pomoci, spolehajme se toliko na sebe. A kdy se všichni neschopíme, abychom se v potřebách uskrovnili, ostaneme bídným národem a pudlem. Začněme dnes, příklad dadouce! Nekuřme v naší zábavě, nekuřme ve společnosti, neučaaujeme naši krásnou plet, nedělajme z ho-

spod smradlavé a nezdravé udírny a mučírny!
Čeho jsme dosud nemírným kouřením docílili?

19. Co je národnost, národní individualita? čím se jeví? a jakými ctnostmi mají národovci vynikati, aby národnost ona byla kouzelnou, vábivou, a ne odstrkavou, umrtvující?

Zde to u nás vážne. Mnozí národovci jsou u nás svou příkrou povahou odstrkaví! pochybníky a váhavce odpuzující! Tím naša národnost na kouzelnosti, zajímavosti, pokroku velmi ztrácá. Znikající křesťanství toliko *ctnostmi* povalilo zhejralé, přežilé a nemravné pohanstvo a jeho hrůzovládu!

20. Co je národ? v jakém poměru jsou k němu jednotlivci, rodiny, spolky, obce? a může-li rodinám, obcím, spolkům dobře býti, kdy veškerý národ je v tom bledě?

Národ je mnohohlavá osoba jistého duševného směru v člověčenství, která století dětstva, mládenectva, mužstva i staroby žije, nežli svými chybami, hříchy a stářím zahyne. Rozumný, pracovitý, střídmy, o sebe pečlivý národ na tisíciletí prodlouží svůj věk a stane se mocným a slavným. Jako rodiny pokročilým a volným národem nesmírně získávají, tak opět rodiny ze vděčnosti na svůj národ působiti mají, chtějí-li opět z něho získati.

21. Dojde četný národ, opovrhuja svou národní řečí, svou osobou (individualitou) k rozumu, k osvětě, volnosti a blahobytu? Nezatemňuje svou

dněvnost, cizích jazyků se chápaje, a svůj pak ze škol, z úřadu, z církve vytiskovati dáváje? Nešlape tu sám po svém rozumě, po svém blahobytu? V žádném rozumném národě rodiny toho nedopouštějí! —

Mezi statečnými předky v úřednickém stavě *Pavel Ješín* kdysi napsal: „Kdožkoliv teda milovník jest země České, v ní přebývati, v ní volněji, než-li kde jinde, se živiti, v ní věčšího pohodlí, než-li kde jinde, požívati, v ní hojněji, než-li kde jinde, úrodami zemskými, a k zachování života tohoto potřebnými aneb k rozkoši sloužícími věcmi oplývati chce: nechat také práva jejího při své váze nechá, jazyka netupí, jemu zvykaje, tak s národem českým netoliko kabelou a měšcem, ale také myslí a srdcem se váže a spojí.

22. Kde jsme? kam jdeme? — a jaká naše budoucnost, kdy cizině a nádheře se kořice sami sebe opouštíme, zlomky své necelkujeme k síle, ba sebe vlastními příspěvky hubíme?

Jeden díl spisovatelstva v Čechách, drže se autority, nehledě k budoucnosti Českého národa, krutými dějinami hodně již ztenčeného a zemdleného, chová ve spisech svých na samé e, é, i, í, y, ý zakrnělý, souchotinárský, za feudálních nevdájných věků, dle vpašovaného germanského ducha ukřtaltovaný (vytvářený, charakterističné slovo věku tehdejšího) jazyk, který si národní, sonorné, určité, povšechnější mluvy zúmýslně nevšímá. Kam

nás dovedlo toto státnictví? Tento díl spisovatelstva, navzdor tomu, že se v němčině topíme, pokračuje nás lehkomyšlně od Slovenska i ode druhých Rakouských Slovanů odtrhovati, a germanisací zděděnou udržovati, jako to za Lutherem jdoucí, a německého ducha se třímající nevzájemní protestantští Čechové v 16. a 17. věku dělávali, národ svůj náboženským svárům obětovavše. A to má býti průmysl? vzájemnost? — To je zrada proti Českému, Moravskému, Slezskému a Slovenskému národu zúmyslně páchaná, kterou Čechoslovansko a jeho mladé pokolení déle trpěti nemá. Naše násilné a chytro chované rozksování, udržuje naši mdlobu, podžírajíc nám jako pondrava (kundrat) kořen životný a celý ústroj naší národní budoucnosti. Čechoslované a jichto mladé pokolení, má právo, následovně i povinnost, od svého dále zirájceho spisatelstva žádati, aby je celkovalo, k lepší a mocnější budoucnosti vedlo, na vše je upřímně upozornilo, což je od toho vzdaluje, v síle zemdlivá. A děje se to? Chranižbůh, již více jak půl století v dědičnéj a historičnej zakrsalosti, ve starém krceniu pokračováno a chlebařeno, aby jen některý obmezený čtenářik na to nehuboval, a kusy v celek mohútný nesplývaly. Tato klasická zakrsalost, rozdrobnělost je naším nepřátelům velevítána; a to má býti státnictví? když vysoko učení svárlivci a literkáři písmenkám a slovičkům k celku

stvořené a nerozumem, násilou rozdrobené větve, jako molochu obětují? Takové bezohledné spisovatelstvo uvaluje na sebe kletbu mladých pokolení, jimžto budoucnost náleží, poně(vadž) necelkovalo pokud příhodná doba, a že v nerozumu minulých věků zrádně pokráčovalo, kteří nás ze souvislosti s druhým Slovanstvem vytrhovali.

Vláda má svou politiku, a však věkem a dějinami probudilý národ, má také svou politiku rozvíjeti, pak-li jeho spisatelstvo zaslépeno, přemrštěno nebo podkoupeno není. Vy-
dalém o tom zvláštný spis „*Samovolná Germanisace*,“ tam se toho milí krajané dočtete, co nám opravovati nevyhnutelně třeba, myslíme-li na slovesné, obchodné a j. scelkování, na mocnější budoucnost našeho 8 milionového, čechoslovenského národa. Nemyslíme-li na scelkování, zmohutnění, pokračující nám předepsané kusy a caparty zachovati, jsme v našem obumě pošetilci, hlupoňové marně se namahají, kteří chystanému osudu slovanských Polabanů propadnou.

23. Čím to, že 8 milionový čechoslovenský národ, na vzdor svej bystrosti, dobrotě ano i četnosti pokrevníků tam nedospěl, kdeby každý jiný národ, takovou duševností nadán, byl vynikal?

Pravá hodnota občanů, národovců záleží v lásce k národu svému, kteří obětičky a obětě skládají, aby, v dobru prospívaje, svoje vážné postavení mezi národy zajal. Proto zapři-

sahám vás krajané, milujte národ svůj, obětující národnosti, služte mu. Národ je vlastně domovem duševnosti vaší, kde ji okázati můžete, ano i máte. Tvůrce národův, vstípl nám cosi do srdce, co nás k národu svému poutá, co nás napomíná, abychom *národ svůj a v něm sebe neopouštěli*, dobrou památku po sobě v něm zanechavše. Budmež my čtyři v našem čtyřlístku svorným celkem, jedinou rodinou, v níž přestane všechno strannictvo a záhubné sváření. Kéž by řada krvavých a žalostných dějin našich přesvědčila nás už jednou, že boje stranické a sváry domácí boří moc a bezpečnost naši, podrývá blahobyt a budoucnost národa našeho! — Za to ale obětavost, národná usrozumnělost, hebkost ducha, upevňuje volnost, dobrobyt, moc a slávu národa i jednotlivců. Milujouce národ svůj, budme moudřejší, než-li naši hašteřiví, rumokutní předáci, jimž na důmínkách, záhadách, pohádkách, na židovskej kronyce více záleželo, než-li na zachování svého národa, svého postavení na Evropě. Na opravy myslíce, rozumějme si, nesvářice se. Na prápor svůj, na štíty svých bytů napíšme si heslo: *vše spojenými silami pro národ svůj a v něm pro sebe*.

Národ bez vzájemnosti duševnej, bez obětavosti hmotnej podoben souši (suchému stromu), jehož kmen, byt i mohuten byl, konečně červí rozvrtají, aby se rozpadnul v prach. Dějiny národův nás učejí, jak i svým počtem mo-

hutní národové zmizeli ze světa, protože na místě hebkosti a obětavosti byl se v jich rodinách zahrnul žravý červ sobeckosti, a že pouze nenasytné své chtíče ukájely, nehledíce na národ svůj a jeho postavení mezi národy sousedními.

24. Proč Čechové a Slováci, majíce v podstatě jednu řeč slovanskou, nedělají literární Smi-
lionový celek, aby spisovatelstvo, kněhtiskarstvo a kněhkupectvo velkého rozvoje nabylo?

Zde vůdcové a čelní spisovatelé jejich v obmezeném přepychu svém provádějí proklatou zradu nad nimi, že zlomky Bohem stvořeného a bývalého kdysi celku vzájemně necelkují, aby osvěta národní na všech končinách Československa se mocněji rozvíjíc, Českoslovanům pěknou budoucnost pojistila. Já nenáhlím, proč by se Čechové západu a germanisaci odpoutávati nemohli, aby ku Slováckům a ostatním rakouským Slovanům bez odkladu se blížili, kdyby jim na budoucnosti záleželo. Chyba i hřích vězí na čelnějších spisovatelích, že zděděné nešvary jazykové odhoditi nechtějí, aby lepší národní mluva do spisů vcházela. Proč píšou *hříčky, vlží, plši, piši, žiji, žiji, visí* (hängt ab), *tedy, nikdy, doručuje se, frankuje se, přeše se* atd. atd., národ mluví kráschlasně, určitě *hračky* (braju), *vážou, pišu, píšou, žiju, žijou, záleží, teda, nikda, doručujou* (lidé) atd. Proč by národ nečítal *duša, ulica, miluja, spi-*

satela, mládenca atd. jsa lidomilně poučen o tom, co na tom záleží a kam to směřuje, když byste mu různé věci podávali? — Opět zde milé čtenáře odkazuju na svůj spis „Samovolná germanisace“, který u mne za 80 kr. dostati lze, kde o chybách i opravách šře mluveno, abychom z kazimluvů a z osamotnělosti západní vybředli. Já jsem dosud hlas volajícího na poušti, který Čechy silně nabádá, svou ztrátou zbuzuje, aby do souvislosti se druhými osoblivě s bratry Slováky neodkladně vstupovali, než-li se trženiny ustálejí. Nikdo v Čechoslavsku ani na západě ani na východě k tomu nepracuje, aby se skutečně jakési bližení dělo. Jest-li tím hřeším, aby mnohostraně získáno bylo, ukamenujte mne, neboť z našeho rozcapartění nic dobrého, mocného nevyjde coby člověka potěšilo. Nám jen pomůže neodkladný obětavý čin.

25. V čem záleží vzajemnost mezi kmeny a větvemi příbuznými? a kde jsou naši příbuzníci? — a jak vzajemnost vykonávati rádnou, aby skutečně prospěla?

Vzajemnost pravi: *dej mně a já dám tobě, a když tobě něco milého udělám, udělej mi na vzájem také.* V naší Rakouskej říši občanuje přes 18 milionů Slovanů (tolik co velmoc pruská), je to velevázný a mocný živel pateronárodní velmoci a uniony na Dunaji. Jsouť to *Čechové, Moravané, Slezáci a Slováci* zo-

vouce se Čechoslované, počítají 7 ³ / ₄ miliony hlav,			
<i>Poláci</i> (v Haliči a na kuse Slezka)	2 ¹ / ₂	"	"
<i>Rusíni</i> (v Haliči, na Bukovině a v horních Uhrách)	3	"	"
<i>Slovinci</i> (Vindové ve Štyrsku, Krainsku, Korutansku, v Gorici, na kuse Benátska, Istrie a Uher, teda na 7 kusů roztrhaní)	1 ¹ / ₂	"	"
<i>Horvaté</i> (v Horvátsku, na kuse Istrie, Uher, v Dalmacii)	1 ¹ / ₄	"	"
<i>Srbové</i> (na Srbskej vojvodině, v Banátě, na vojenském pomezí, v Slavonii)	2 ¹ / ₂	"	"

teda přes 18¹/₂ Slovanů.

Známe tyto pokrevníky své? Je zvláštními učitelí na našich vyšších školách jich to nářečím učeno? Naši řemeslníci, průmyslníci, obchodníci, pěkně by mezi nimi vejdělčili, a nebylo by jim třeba plouti do Ameriky, zemdlívající národ svůj. Cestujou o prázdninách naši študenti ku pokrevníkům naším?

26. Jak mohou národovci v ušlechtlej vzájemnosti na sebe působiti, chtějí-li skutečně tomu, aby národ náš napředoval, nejsa puďlem druhého?

Každý vroucně žádá, by vážen a ctěn byl;

ale málo lidí pravou cestu k tomu volívá. Tato chvalitebná ctižádost u mnohých lidí špatným směrem pracuje. Mnozí se pachtějí po učenosti, jsouce svárlivými svehlavci; jiní po bohatstvu, stávají se ale podlými špinavci; jiní by rádi byli vtipnými, genialními; opět druzí se nádherně fintějí, šperkujou, atd. Ale co je učenost, bohatstvo, vtip, krása, šperk? Ovšem že milujeme krásu, posvědčíme učenému, obáváme se moci boháčovy, přec ale *ctíme ctnostného, ba zbožňujeme ho*. Neboť ctnostní mužové a ctihodné ženy jsouť ozdobou společnosti lidské, národa toho, jemuž náležejí. Kdybychom se snažili tak *dobrymi*, jako *slovitými, velkými* býti, jistě by počet ctihodných člověků zrůstal. Náramný to blud, žádati velikost ducha bez dobroty. Nebylo ještě opravdově *velikána*, který by zároveň *dobrákem* nebýval?

27. Zpozoroval-ste v zákonech našeho královstva, naší říše, nedostatek, že by rádno bylo zákonodárnou moc o zlepšení žádati? aneb znáte zákon dobrý, kterého dosud u nás nemáme?

28. Můžete nám něco dobrého navrhnouti, co by k blahobytu vůbec směřovalo, a co by u nás naším družstvem provedeno býti mohlo?

Tyto otázky podávají věci rozumnému hovorů. Kolikráte se lidé četně sejdou u piva, vina, nevědouce o čem by mluvit mohli. Pravšedné a obyčejné věci přetřásají, hodné občany, někdy neprávě překlepávají. Takové

plané mluvení k užitečným vědomostem nevede, škoda času a řeči. Obracím pozornost na můj vydaný *Hovor u piva*, který roku 1862 v Hradci Králové tištěn byl, a u mne za 3 kr. k dostání jest.

29. Znáte některého dělného národovca, jež buď hloupost nebo zlomyslnost sužuje, týrá, že tím mdlí a ochabuje, a jak myslíte, že by mu družstvo dobrodějně prospěti mělo, chtít jej zase povzbuditi? a pro náš národ dělného zachovati?

30. Nebylo by vám libo, o některém novém nálezu, v lučbě, strojarstvu, průmyslu, o některéj o pravě v řemesle, orbě, něco nám přednášeti, aby užitečné vědomostě do života národního vcházely?

Z otázky této vysvítá velká potřeba pro nás, aby v knihách, časopisech, novinách pilně čítáno bylo. Naše domácí slovanská literatura nám zanikne, nebudeme-li hojně její knihy odbíratí. Podnikaví kněhkupci padnou, nemajíce odběratelů na svoje vážnější knihy, frašky a povídky nám již nevystačejí a cizina nám národní pole zabíratí bude.

31. Myslíte, že někdo na těle, na jménu nebo statku pro důměnky, pro různé náhledy, aneb pro zevniterný způsob bohoslužby, trestán a týrán býti má? —

32. Nemůžete nám krátce povědit, co se za dnův našich na Evropě opravdově přihodilo? a co z toho dobrého nebo zlého pro člověčenstvo evropské a jeho národy povstati může?

Otázky tyto k srdci a rozumu mluvějí. Mnohá tajná společnost, všelijak se zovouc, chtěla na polepšení svých krajanů, svého národa dobrodějně působiti, ale pro své podezřelé tajnuskárství zahynula. Tato dobrodějná i zábavná společnost prosta všeho tajnuskárstva, může jakožto sbor dobrých občanů, člověků potrvati a mnoho dobrého pro blahobyť způsobiti; neboť je na bohumilé ctnosti, vzdělanosti a na veřejnosti založena.

Pravidla zdvořilosti v hovoru, jimžto nás Indiané na severnej Americe učejí.

Pronásledovaní Indiané v Americe, majíce mnohé příčiny scházeti se do sněmův, na velký pořádek a slušnost v nich hledějí. Nejstarší mužové sedívají ve předních řadách, za nimi bojovníci, v zadních ženy a děti. Ženy na všechno pilně pozor dávajíce, vše si dobře pamatujou, a neznajíce písma, svým dětem povídávají. Ženy a děti jsouce živým archivem sněmů, články smlouvy přes 100 let v podání chovají, které s psanými se shodujou.

Kdo chce mluvit, vstane, ostatní pozorně poslouchají. Řečník domluviv sedne si, 4—5 minut ještě u velikém tichu a mlčení trvají všichni, aby řečník na něco sobě zpomenuv, dále mluvit mohl, maje cosi ještě na mysli, co mu bylo dříve mluvivšimu uklouzlo. V hovoru, byt jen